

Motion till riksdagen 2005/06:U234

av **Lotta Hedström m.fl. (mp)**

Ekonomisk och demokratisk utveckling i Östtimor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om förstärkning av Sveriges utvecklingssamarbete med Östtimor med avseende på demokrati och ekonomi.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige skall agera för att skapa internationell uppslutning för en bärkraftig ekonomisk utveckling i Östtimor som undviker att upprepa klassiska ekonomiska felgrepp och utjänta modeller.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om förstärkning av ökat svenskt utvecklingssamarbete inom den civila NGO-sektorn i Östtimor.

Bakgrund

Östtimor stod efter folkomröstningen 1999 under FN-styre fram tills landet den 20 maj 2002 blev vårt nya millenniums första nya självständiga nation, en spröd men förhoppningsvis livskraftig planta.

Landet är formellt en demokrati med fungerande regering och parlament, men där politiska spänningar tyvärr inte saknas trots att nationell samling verkligen krävs. De officiella strukturerna är ännu under uppbyggnad och t ex hela det juridiska och rättsvårdande systemet har ännu inte kommit på plats.

Ekonomiskt är läget ännu mera bekymmersamt: Östtimor benämns ofta ”Asiens fattigaste land” och uppvisar tydliga yttre tecken på fattigdom med utbredd arbetslöshet, hög barnadödlighet, hög analfabetism och låg utbildningsnivå.

FN-missionens personal och utländska biståndsarbetare är de som sedan 1999 svarat för det mesta av köpkraften i Östtimor, vilket lett till lägre tillväxttal i takt med att den utländska närvaron minskat.

Fel! Okänt namn på

Återuppbyggnaden efter den oerhörda vålds- och förstörelsevåg som drabbade landet efter folkomröstningen är ännu långtifrån avslutad även om de flesta FN-organ vid det här laget dragit sig tillbaka. Det rapporteras nu t o m om en påtaglig uppgivenhet. Få synliga tecken på att ekonomisk aktivitet eller uppbyggnad pågår kan noteras när man färdas runt i landet, trots att man har mottagit ett par miljarder dollar i utländskt bistånd sedan 1999. I stället för denna konstruerade ekonomi måste nu akut en diversifierad och genuin ekonomi skapas.

Landet saknar egentligen några större naturtillgångar att exploatera, men oljan och naturgasen i Timorhavet mellan Östtimor och Australien finns och är den viktigaste naturresursen. Dessa tillgångar medför dock inte bara möjligheter utan också risker. Oljeexporterande länder har ofta blivit ensidigt beroende av denna stora inkomstkälla som inte heller skapar många arbetstillfällen. I det sammanhanget är relationen till den stora grannen i söder, Australien, av yttersta vikt. Deras egoistiska behov av oljan i det gemensamma vattnet får inte tillåtas gå ut över timoresernas enda hopp om mer substantiella exportinkomster.

Möjligheter finns dock att utveckla jordbruk, skogsbruk och fiske som en genuin bas för ekonomin. Det gäller att vidareförädla produkterna och att bygga upp industrin både för en hemmamarknad och för export. Turismen kan också utvecklas för att diversifiera ekonomin.

Man har valt amerikanska dollar som sin valuta, vilket kan begränsa valfriheten i handelsinriktning.

Erfarenheten visar att utbildning är en absolut nyckelfaktor till utveckling av ett land och den mycket låga utbildningsnivån i Östtimor skapar problem på både kort och lång sikt. Därför är utbildningssatsningar i alla former en framgångsnyckel, särskilt för kvinnor och flickor.

Vilka orsakerna än må vara är denna svaga ekonomiska utveckling kanske det största hotet mot stabilitet på sikt: om inte människor får det materiellt bättre snart kan det utlösa spänningar som ligger kvar till följd av den indonesiska ockupationen 1975–1999. Regeringen har valt en icke-konfrontativ linje gentemot Indonesien just för att befrämja fortsatt ekonomiskt utbyte eftersom man de facto är beroende av den stora grannen i norr.

Situationens art väcker frågan: Krävs det ändringar av det stöd som Östtimor utlovats i den svenska strategin för utvecklings-samarbete för åren 2005–2009 för att den verksamt ska kunna bidra till att vända utvecklingen?

Hur skulle det internationella samfundet, framför allt grannländerna Indonesien och Australien, solidariskt kunna bidra till att skapa en bärkraftig ekonomisk utveckling i Östtimor?

I och med att statsbildningen är så färsk finns ovanliga möjligheter att göra saker på ett nytt sätt och inte automatiskt upprepa klassiska ekonomiska missgrepp eller reflexmässigt använda uttjänta modeller. Att få investeringar som inte leder landet till ökat utländskt beroende, som inte skapar stor upplåning eller flyttar vinsterna utomlands borde t ex vara en sådan behjärtansvärd gemensam uppgift för omvärlden.

Den kollektiva skulden för att stillatigande ha accepterat det indonesiska militära överväldet både före och efter självständigheten borde vara incita-

Fel! Okänt namn på

ment nog att skapa en gemensam plattform för ekonomisk, internationell och framför allt långsiktig uppbyggnadsaktivitet. Sverige kan genom sin position både i världssamfundet och gentemot Östtimor ta en ledande roll i att utforma ett sådant initiativ för att visa Östtimor sin solidaritet.

En annan mycket viktig del i lösningen och utvecklingskraften ligger också i främjandet av civila sociala och demokratiska strukturer. Ett litet folk med den stolthet som ligger i att ha kastat av sig ett mångårigt kolonialt förtryck av den art som Indonesien utövade i så många år har ett moraliskt arv att förvalta.

Förutom rent ekonomiska och biståndsmässiga satsningar och främjande av goda utländska investeringar menar Miljöpartiet att olika former av demokratiutveckling och NGO-bistånd inom den civila sektorn är extra värdefulla. Vi önskar en betoning av projekt där s k *empowerment* – självtillitsinsatser – lyfts fram. Utbildning på jämlik basis mellan t ex yrkesgrupper från Östtimor och andra länder, vänföreningar och s k twinningprojekt som kan bidra till jämställdhet mellan könen och ge internationell utblick har dokumenterat utvecklingsbefrämjande effekter.

Stockholm den 29 september 2005

Lotta Hedström (mp)

Ingegerd Saarinen (mp)

Gustav Fridolin (mp)